REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisorî nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele
BIROURÎ de ANUNŢURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. În Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banî pentru o publicare. — Publicărî mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banî.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şése lunî 12 cor., pe trei lunî 6 cor.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francî, pe şése lunî 20 fr., pe trei lunî 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francî.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorî.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şése lunî 10 cor., pe trei lunî 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunî 12 c., pe trei lunî 6 corone. — Un esemplar 10 banî. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 139. Braşov, Marţî-Miercurî 26 Iunie (9 Iulie). 1902.

NOU ABONAMENT LA „GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Iulie st. v. 1902

se deschide nou abonament, la care învităm pe toţî amicii şi sprijinitorii fóiei nóstre.

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coróne, pe şése lunî 12 coróne, pe trei lunî 6 coróne, pe o lună 2 coróne.

Pentru România şi streinătate: Pe un an 40 francî, pe şése lunî 20 francî, pe trei lunî 10 francî, pe o lună fr. 3.50.

Abonarea se póte face mai uşor prin mandate postale.

ADMINISTRAŢIUNEA.

Volnicia cu fariseism.

Numai acuma organul guvernamental, scris nemţesce, publică în tótă estensiunea monstruosul ordin al ministrului Wlassics în afacerea maghiarisărei instrucţiunei la şcólele nóstre poporale.

Ceea-ce au publicat până acuma din acest ordin foile unguresci, a fost mai mult un estras, care se pare a fi avut scopul de-a pregăti publicul cel de milióne al Nemaghiarilor pentru înghiţirea pilulei amare. Ordinul e datat dela 5 Iulie 1902 şi se provócă între altele la ordinul sub nr. 17,284 din 1879, dat de rěposatul ministru de instrucţiune Trefort, prin care ordin se stabilesce aşa numitul plan de învěţământ pentru şcólele poporale cu limba de instrucţiune nemaghiară.

Succesorul acestuia, Wlassics, vine acum şi face o corectură sĕu, mai bine ḑis, o întregire a ordinului amintit din 1879, şi-o face cu dibăcia unui prestidigitator.

Mai întâiu arată, că în planul lui Trefort se prescrie, ca în şcólele, ce au numai un singur învěţător, pentru esercitiile în vorbire şi pricepere şi în legătură cu acestea pentru instrucţiunea în vorbirea limbei maghiare sĕ se întrebuinţeze nouě óre, ér pentru scriere şi cetire în limba maternă şi în limba maghiară opt óre pe sĕptĕmână. Crescênd numĕrul învěţătorilor la şcólă cresc şi órele, până la 24 în şcólele cu 6 învěţătorî.

Acum vine Wlassics şi dispune ca jumĕtate din aceste óre sĕptĕmânale sĕ se întrebuinţeze *necondiţionat* pentru vorbirea şi scrierea în limba maghiară. Incepênd dela a doua clasă sĕ se eserciteze limba maghiară şi cu ajutorul aritmeticei.

La instruirea geografiei, istoriei şi a studiului constituţiunei patriei — ḑice ministrul — învěţătorul întrebuinţând limba maghiară va câştiga mijlocul de a deştepta şi cultiva în inima copilului sentimentul patriotic etc.

Etă cu ce uşurinţă balanséză actualul ministru al şcólelor peste prăpastia înfricoşată, ce desparte ordinul sĕu dela 5 Iunie a. c. de litera şi spiritul legei dela 1879, care cere numai ca în tóte şcólele publice sĕ se introducă limba maghiară „între strudiele obligătóre“.

Adevĕrat că tot acea lege ḑice în § 4, că acest studiu obligător al limbei maghiare are al regula ministrul de instrucţiune printr'un ordin special. Acésta însĕ nu însémnă că ministrului i-ar fi permis legea a schimba cu totul dispoziţia ei fundamentală şi a face în mod arbitrar din studiul obligător al limbei maghiare, limbă de predare maghiară pentru tóte şcólele naţionalităţilor.

Ministrul Wlassics declară limba maghiară deocamdată numai pe jumĕtate ca limbă de predare. Dér cu ce drept o face, căcî legea nu-l împuternicesce la aşa ceva?

Este numai şi numai volnicia maghiarisării, ce-a condus pe ministru la redactarea ordinului sĕu. Este dispreţul faţă cu lege şi legalitate şi în acelaşi timp dispreţul faţă cu marele principii ale sciinţei pedagogice.

E revoltătóre încercarea, ce-o face ministrul de a păré echitabil, când, după-ce cere marea cu sarea în învěţarea limbei maghiare, adauge că instrucţiunea în gramatica unguréscă are a-se mărgini numai la *minimul* cerut pentru învĕţarea vorbirei unguresci.

Volnicia îşi dă mână cu fariseismul cel mai respingĕtor!

Din Bucovina. *„Deşteptarea“* din Cernăuţî publică următorul comunicat:

„Comitetul central al *partidului poporal naţional* a ratificat în adunarea plenară din 3 Iulie a. c. *compromisul încheiat cu partidul conservator român, privitor la cooperarea politică.* Supremul for în cestiunile politice naţionale va fi o dirigenţă, compusă din 10 membri — câte 5 delegaţî din ambele partide — care se va constitui în curênd şi în care votările se vor face după curii. *Delegaţii partidului poporal-naţional şi cei ai partidului conservator român vor constitui în noua dirigenţă naţională curii separate.* Noua schimbare în politica ţěrii, creată prin *apropierea partidelor române unite, partidul german şi cel armeno-polon,* a fost viu salutată. Şefului partidului poporal naţional, d-lui Dr. Iancu cav. de *Flondor* s'a votat prin aclamaţiune recunoscinţă, mulţumită şi deplina încredere pentru meritele deosebite, câştigate în sensul programului şi pentru crearea situaţiei politice actuale mai favorabile“.

Pressa francesă şi călĕtoria regelui Italiei. Diarele din Paris îşî esprimă marea lor satisfacţie asupra visitei Regelui *Victor Emanuel* al Italiei la curtea rusécă. Ele accentuéză, că călĕtoria acésta e o nouă dovadă de lealitatea sentimentelor de prietinie, pe carî Italia le manifestéză indirect republicei francese.

Ospeţî din România în comitatul Hunedórei

Deva, 7 Iulie.

V'am fost împărtăşit în scrisórea mea din urmă, că tocmai pe când încheiam, óspeţii din România, dimpreună cu Maghiarii de aicî, ce-i însoţiră, se pregăteau sĕ plece cu trăsurile la Mintâia, unde au fost invitaţî de contele Dr. Kuun Géza. La acest sat, unde se află moşia şi locuinţa contelui unguresc, a fost dusă cu alaiu întréga societate a savanţilor escursioniştî, fără ca contele Kuun, ca preşedinte al societăţii istorice şi archeologice, sĕ fi aflat de cuviinţă a-i întêmpina fie în séra, când au sosit, séu a veni la Deva cel puţin a doua ḑi 4 Iulie, ca sĕ-i întêmpine la museu. Şi totuşî aşî crede, că un Lahovari, Tocilescu, Greceanu, Suţu şi ceilalţî óspeţî de dincolo, valoréză fie-care atâta, cât un sărăntoc de grof unguresc şi nu era neapărat de lipsă sĕ i-se închine ca unui profet, pentru cele câte-va monumente romane, ce se află aşedate în parcul palatului sĕu.

Séra, după-ce s'au reîntors pe la Mintâia, fraţii noştri escursioniştî din România au plecat la Hunedóra. Aicî nu i-a primit la gară decât un inginer de mine Slovac. Deşi în programul de primire se ḑicea, că societatea va înopta la diferite familii, nu se luase nicî o dispoziţie, ca escursioniştii sĕ pótă odihni peste nópte cum se cade, şi cei mai mulţî ţau fost conduşî la hotelul din Hunedóra, unde într'o sală au fost culcaţî pe nisce paie, ca cătanele la manevre.

Un tinĕr român dela Deva aflându-se la gară, când au sosit, a condus pe

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Germanii

*în Moldova şi Bucovina, în secol. 14—17.**)

De Raimund Kaindl.

Principatul Moldovei, care actualmente formézâ partea de nord-ost a regatului Romániei, fù întemeiat pe la mijlocul secolului XIV, din Ungaria. Regele Ludovic I. trimise îndată după urcarea sa pe tron armatele sale sub conducerea voivodului ardelean Andrei, contra Tătarilor, carî nelinişteau frontierele ţĕrilor sale. Espediţiile acestea avură ca urmare nimicirea deplină a puterii Tătarilor din regiunea Dnistrului, care putere era dealtminterî slăbită fórte mult prin neînţelegerile interne. Ţéra vecină cucerită, (!) rĕmase deocamdată unită cu Ungaria. Apoi se rupse şi formă principatul Moldovei.

Din aceste observărî asupra întemeiării principatului Moldovei se póte esplica, că începù o straşnică emigrare a elementelor etnice din Ungaria şi Transilvania pe teritoriul principatului ca: Românî, Ungurî, Germanî. In Transilvania găsim Germanî deja de prin secolul XI. Mai târḑiu, pe la 1150, mulţî coloniştî din ţĕrile de jos şi de pe lângă Rhin fură chiămaţî de Geza II şi colonisaţî în regiunile pustii din jurul Sibiiului. Timp îndelungat aceştî coloniştî fură numiţî Flandri. După-ce din secolul XIII aceste colonii fură întărite prin venirea altor cete, ei începură a fi numiţî Saşî. Protegiaţî de regii Ungariei cu privilegii particulare, ei au contribuit în mod însemnat la cultivarea Transilvaniei.

Din Transilvania, Saşii s'au dus în Moldova, unde se stabiliră înainte de tóte în localităţile mai marî şi contribuiră de sigur la desvoltarea lor. Oraşul din Moldova *Neamţu*, arată deja prin numele sĕu, originea germană. Intre cele 64 de familii catolice, pe carî le numĕra franciscanul Bernhard Quirini la 1599, de sigur erau, ca şi în alte oraşe, pe lângă Ungurî, şi Saşî. Singurul preot pe atuncî aicî era un sas (de nazione Sassone) căsĕtorit, în etate de 70 anî şi mai bine. Pe atuncî mai trăiau şi în *Trotuş* 68 de familii săsescî şi unguresci. Mai departe mulţî Saşî locuiau în *Cotnar*, unul din cele mai însemnate oraşe în Moldova. De aceea principele Ioan Despotul (1561—1563), amic reformei, nu numaî că întemeiă aicî biserici şi o şcólă, ci înfiinţă şi o librărie. Despre una dintre biserici, observă cronicarul moldovean Nicolae Costin, de pe la începutul sec. XVIII, căruia îi mulţumim scririle de mai sus, că „esistă cu Saşî cu tot până în ḑiua de astăḑî“. — Bartolomeiu Brutti, pe atuncî „Gran-Camerier“ al Moldovei, raportéză într'o scrisóre (5 Sept. 1587) cătră nunţiul apostolic de atuncî din Polonia, că *Cotnarul* este locuit de Saşî şi Ungurî şi că are trei biserici catolice vechî şi fórte frumóse. El se ruga sĕ i-se trimită câţî-va părinţî Iesuiţî, pentru-ca sĕ promoveze religiunea catolică. In anul 1599 se numĕrau în Cotnar 3500 fumurî. Familii latine erau 198, séu 1080 suflete. Pe copiii acestor Saşî şi Ungurî îi instrua părintele Elmon, laic (sic!) originar din Transilvania şi aderent al învĕţăturilor lui Luther. Episcopul Quirini arsese patru din cărţile lui ca eretice şi îl sili a se întórce la biserica romano-catolică. Oraşul *Roman* numĕra pe atuncî 25 de familii unguresci şi săsescî. *Baia*, care este situată aprópe de graniţa Bucovinei, Nicolae Costin ḑice, că sî-ar fi luat numele dela olarii saşî stabiliţî acolo. Cum că în acéstă localitate, pe la începutul secolului 15, locuiau numeroşî catolicî, între carî fără îndoială şi mulţî Saşî, reiese din faptul, că Alexandru Cel Bun (1401—1433) ziđi aci o biserică romano-catolică. In anul 1453 o colonie de lângă Baia se numia Sassicora (astăḑî Saschiz), pe care voivodul Alexandru cu chrisovul dela 26 Ianuarie 1453 o dărui mănăstirei Moldoviţa. Acelaşî a hotărît de asemenea la 26 Ianuarie 1453, cu învoirea representanţilor oraşului (şoltuz şi pârgarî) Baia, ca oraşul, din móra sa sĕ dea în fie-care an mănăstirei Pobrata douĕ-spre-ḑece merţe de orḑ şi patru merţe de grâu. Aicî se observă, că décă Saşii nu şi-ar ţine învoiéla, sĕ plătéscă principelui ţĕrii 60 de ruble de argint. Din împrejurarea, că în aceeaşî învoială, partida obligată se numesce când representanţa oraşului, când Saşii, resultă, că Baia trebue sĕ fi fost un oraş în preponderanţă săsesc. In ace-

*) Diarul „D. T. f. U.“ din Timişóra reproduce acest capitol cu permisiunea institutului de editură, din opera de curênd apărută „Deutsche Erde“ (In ed. prof. Paul Langhaus). — Fiind de interes şi pentru noi acest capitol, îl dăm în traducere după diarul din Timişora, în speranţă, că istoricii de profesiune îi vor acorda atenţiunea cuvenită şi eventual îşî vor face observaţiile.

— Red.

câţi-va prin întunerec pe la tóte colţurile stradelor, şi a reuşit sĕ mai adăpostéscă pe unii icĭ-colo, cum s'a putut, nóptea pe la 11 óre. Precum aud, óspeţii escursioniştĭ n'au prea fost încântaţĭ de acéstă primire la Hunedóra şi au plecat de aicĭ cam indispuşĭ la Haţeg.

Şi la Hunedóra Ungurii au făcut totul, ca d-l Tocilescu şi soţii sĕi sĕ nu pótă da faţă cu Românii de acolo. Şi mai caracteristic este însĕ faptul, că Ungurii *au împiedecat în tótă forma pe escursioniştĭ de a visita în castelul regelui Matia Corvinul şi galeria, unde mama Corvinilor se póte vedé în zugrăvéla de pe părete, îmbrăcată în port românesc, cu brobódă pe cap şi cu furca în brĕu.*

Duminecă diminéţa escursioniştii au plecat din Hunedóra la 9 óre diminéţa la Haţeg. La gară nu i-a petrecut nimenĭ.

După informaţia, ce-o am, la Haţeg fraţii noştri au fost primiţĭ érăşĭ numai din partea câtor-va Maghiarĭ, ér Românii numai într'atâta au avut bucuria de a-i puté întêmpina, întru cât au primit şi au găzduit pe unii în casele lor. D-l Tocilescu a fost găzduit aicĭ la solgăbirĕul archişovinist Pits şi şi aicĭ l'au isolat cu totul de Românĭ.

Ungurii din Haţeg au dat în onórea fraţilor noştri un banchet, pe cheltuiala oraşului. Dintre Românĭ n'a luat parte la acest banchet, decât advocatul Dr. Victor Bontescu. Aicĭ s'au ţinut câte-va toasturĭ, pe care voiŭ sĕ le amintesc după o scutră schiţare a lor, ce am primit'o.

D-l G. Gr. *Tocilescu* a dis între altele: „Pe acest teritoriu s'a luptat un popor mare şi cult, poporul roman, cu unul mic, dér vitéz, cu cel dacic. Cultura a învins şi din amalgamul acestor două popóre s'a făcut un *ceva*, pe care d-vóstră îl sciţĭ!... Sĕ-mĭ daţĭ cupa de aur a lui Decebal, sĕ închin cu ea, că numai asta e vrednică de acele două popóre..."

Directorul museului *Téglás* a dis: „„.Libertatea fără de părechiă a sciinţelor, libertatea, ce domnesce în Ungaria, a făcut posibile festivităţile acestea".

Advocatul român din Haţeg Dr. V. *Bontescu* a luat apoi cuvêntul pentru a rĕspunde d-lui Tocilescu, „Poporul nostru românesc — dise — este acel *ceva*, despre care a făcut amintire d-l Tocilescu. Noi Românii suntem urmaşii celor două popóre amalgamate. Noi suntem mai competenţĭ, ca orĭ şi cine, a Vĕ rĕspunde de cupa de aur a lui Decebal. Nu vĕ-o putem da, căcĭ nu e la noi. V'am da altceva sĕ închinaţĭ. V'am da ce avem mai scump în noi. V'am da sufletul nostru, dér şi pe acesta ni-l'au cuprins alţii. Regret, că mĕ afiu în neputinţă a aduce elogii d-lui Tocilescu; — regret, dér trebue s'o recunosc, că nu i-am cetit şi *nu i-am putut* ceti operele d-sale. Când eram copil mic de 10 anĭ, moşu-meu G. Bariţiŭ mi-a predat două fascicule, dicêndu-mĭ: „Na-le băiete, citesce-le, învaţă-le, dér ascunde-le şi pune-le bine, astă carte e istoria lui Tocilescu şi-i oprită la noi!" Am ascuns cartea; când m'am făcut mai mare şi am voit s'o citesc, n'am mai găsit'o. In urma libertăţii de sciinţe, care după D. Teglas ar esista aicĭ în Ungaria, istoria d-lui Tocilescu *e oprită* la noi...! Am învĕţat însĕ dintr'asta iubire de neam şi sĕ simt românesce căcĭ din vorbele moşului despre cartea d-lui Tocilescu, am putut sĕ aflu, ce conţine, că conţine sentiment naţional, istoria nóstră a Românilor, a acelui *ceva*. La noi *sunt oprite* acele cărţĭ, din carĭ poţĭ sĕ înveţĭ iubirea neamului tĕu şi istoria lui. In urma libertăţii de sciinţe dela noi — opurile domniei tale, d-le Tocilescu, sunt oprite aicĭ!..... Nu-ţĭ pot aduce dér elogii, însĕ îţĭ dic: Bine-ai venit!"

Dela Haţeg óspeţii românĭ au plecat la Grădiştea, vechia Sarmisegetuză, şi pe când vĕ adresez aceste rêndurĭ, se vor fi reîntors deja în România pe la Surduc.

Cu ce anume impresiunĭ se vor fi depărtat, nu pot sci, dér nu cred, că le va veni gustul de a mai face astfel de escursiunĭ sciinţifice „de plăcere" printre „pionerii culturei Orientului" de pe la noi.

— c. —

Ca sĕ se vadă sub ce punct de vedere Ungurii dela Deva apreţiéză visita bărbaţilor de sciinţă din România, dăm mai jos un estras dintr'un articol al organului oficios al societăţii maghiare archeologice din Deva, privitor la acéstă visită.

„Hunyadvármegye", organul oficial al comitatului Hunedóra, salută pe escursioniştĭ dicênd, că ei „cu sinceritate cinstită şi cu francheţă recunosc misiunea culturală binecuvêntată a naţiunei maghiare politice." Spune, că escursiunea lor de studii n'are tendenţă politică; acésta au accentuat'o ei sĕrbătoresce şi au dovedit'o prin atitudinea lor. Cu tóte acestea — dice — visita lor are şi o parte, ce „atinge interesul naţional maghiar" — ceeace diarul din cestiune constată cu bucurie. „Sĕrbătoresce manifestéză ei, că graniţa de despărţire între cele două *state naţionale* o forméză Carpaţii, dincóce fiind patria maghiară, dincolo naţiunea română, care sute de anĭ a fost asuprită. Din acéstă iniţiativă proprie, pot sĕ înveţe şi fanaticii aspiraţiunilor naţionaliste, că consideraţiunile de naţionalitate nu pot fi îndreptăţite, de cât până la limita în interiorul căreia ele nu se ciocnesc cu interesele vitale positive ale naţiunei, interese carĭ forméză scopul şi condiţia fundamentală a consolidării naţionale."

Fóia maghiară dice mai departe, că visita din „cestiune mai are încă un resultat îmbucurător". Escursioniştii românĭ s'au putut convinge, că „fraţii noştri (!) de naţionalitate română sunt părtaşĭ în mod egal (?) ca toţĭ cetăţenii, de drepturile naţiunei maghiare (!) între marginile constituţiunei şi că scirile mincinóse buciumate în lume despre asuprirea naţionalităţilor, sunt scorniturĭ nebasate, tendenţióse" (??).

Spune apoi, că conducĕtorul óspeţilor românĭ (Gr. Tocilescu) a accentuat la banchetul din Deva într'un toast, că naţiunile maghiară şi română dându-şĭ mâna peste Carpaţĭ, sĕ facă a fâlfâi stindardul culturii, sĕ ducă la victorie civilisaţia şi ambele naţiunĭ sĕ guste darurile acesteia, dincóce şi dincolo de Carpaţĭ".

Incheie esprimând dorinţa, ca „naţionalităţile patriei nóstre sĕ urmeze acestui memento înţelept" şi „mai ales fraţii noştri (!) de limbă română" sĕ înveţe din declaraţia învĕţatului român, şi „sĕ nu se mai opintéscă a vesti dogma falsă, că nu Carpaţii forméză graniţa între cele doue naţiunĭ."

Campanie contra institutelor financiare române.

Sub titlul ***„Pădureana"*** „E.—k." din Cluşiŭ scrie următórele:

„In comuna *Iara*. comitatul Turda-Arieş, s'a înfiinţat cu diua de 1 Iulie o nouă cassă de economii românéscă.

„Cunoscênd resultatul activităţii institutelor financiare române, orĭ-cine póte fi edificat asupra gândurilor viitóre ale acestui institut, care îşĭ motivéză înfiinţarea cu „ajutorarea nevoilor sociale", şi acésta cu atât mai vîrtos, cu cât atât în Turda cât şi in Trăscău sunt destule institute financiare, ba chiar şi în comuna Iara este o tovărĕşie de credit, care stă sub supraveghiarea şi controlul societăţii centrale de credit din Budapesta. Tóte acestea erau suficiente pentru satisfacerea trebuinţelor micĭ şi marĭ.

„Este caracteristic, că fundatorii, afară de advocatul, care conduce tótă mişcarea, sunt esclusiv preoţĭ şi învăţătorĭ, carĭ sub titlul de întregire a congruei şi a salarului, primesc în fie care an sume enorme ca subvenţii de stat; înse cu toţii la olaltă n'au avere nicĭ a patra parte cât face capitalul de acţiunĭ — 40.000 coróne, — de unde se póte deduce, că şi aici tot cu banĭ strĕinĭ (!) se intenţionéză tulburarea bunei înţelegerĭ, care a domnit în totdéuna de 50 anĭ încóce. între Românĭ şi Maghiarĭ.

„De óre-ce prin congruă şi subvenţia dela stat, însuşĭ guvernul ajută a se înfiinţa asemenea institute, ar fi bine sĕ se reglementeze acei onorabilĭ preoţĭ şi învĕţătorĭ, décă în urma cunoscutei atitudine a guvernului faţă cu naţionalităţile, peste tot, s'ar ţiné cont de aceste date."

Noi ne bucurăm de fapta Românilor din Iara şi jur. Campania detestabilă a pressei şoviniste maghiare nu trebue sĕ-i descuragieze, ci mai vîrtos sĕ-i îmbărbăteze a-se ocroti pretutindenĭ în contra politicei de anihilare pe cale economică.

SCIRILE DILEI.

— 25 Iunie.

Esamenul de gimnastică al elevilor dela şcólele române gr. or. din localitate, anunţat de noi pe diua de erĭ, s'a ţinut în asistenţa unui numĕros public, care a urmărit cu mult interes atât esercițiile libere, cât şi cele dela aparate, esecutate cu o precisiune admirabilă de către elevii noştri sub conducerea zelosului lor profesor, d-l *P. Roşca*. Publicul şĭ-a manifestat mulţumirea prin dese aplause. In tot timpul esamenului a cântat musica militară.

Iubileul regimentului din Cluşiŭ. Mâne, în 9 Iulie, se va serba în Cluşiŭ jubileul de 200 anĭ al vitézului regiment Nr. 51, compus în covîrşitóre majoritate din Românĭ. Cu acéstă ocasiune se va sfinţi şi stégul, care a fost obiectul unor atacurĭ atât de violente din partea pressei maghiare şi a deputaţilor şoviniştĭ. Diarele din Cluşiŭ aduc scirea, că din acest incident casarma cea mare a început sĕ fie pavoasată încă din sĕptĕmâna trecută. Ghirlande de verdéţă, emblemele Austriei, Ungariei, *Ardealului* şi diferite stégurĭ împodobesc întrările şi tótă casarma.

Comanda districtului de honvedĭ, se dice că va fi mutată din Cluşiŭ la Sibiiŭ, unde se află comanda corpului de armată. Se mai vorbesce, că şi direcţiile căilor ferate vor fi mutate în interesul apĕrării ţĕrii tot în oraşele unde se află comandele corpurilor de armată. Aceste dispoziţii au revoltat pe şoviniştii dela foile maghiare, carĭ vĕd în acésta un pericol pentru naţiunea maghiară. Căcĭ ce alta însemnéză acésta,—întrébă aceleaşĭ foi —decât subordonarea honvedimei la armata comună, unde nu se dă nicĭ o importanţă la ceea ce este maghiar, pe când Românilor li-se fac tóte pe plac. Aşa de esemplu soldaţii dela ragimentul nr. 51 din Cluşiŭ de câte orĭ este câte o serbătóre orientală, sunt duşĭ în paradă cu musica la biserică, ceea ce nu se observă şi faţă cu calvinii şi unitarii... (Ce sĕ le facĭ, décă sunt aşa de puţinĭ, încât nicĭ într'un regiment nu forméză majoritatea?...)

Emigrărĭ. După „Szatisztikai Havi Közlemények", broşura pentru Maiŭ, în decursul lunei Maiŭ s'au dat cu totul *9103* pasaporte la individi din Ungaria, carĭ au emigrat în strĕinătate. Cu cei 9103 s'au dus alţĭ *2445* inşĭ. In Croaţia-

---

laşĭ hrisov se mai amintesce şi pĕrĕul Sasca şi altul, părĕul Nemţilor. Pe la sfîrşitul secolului XVI, Baia nu mai numĕra între 3000 de familii, decât 60 familii latine, séu vr'o 316 suflete Ungurĭ şi Saşĭ, după datele numitului Quirini. Era aicĭ şi o biserică săséscă, alăturea de care şi monumente sepulchrale cu inscripţii germane, carĭ au fost duse de aicĭ.

Asupra locuitorilor germanĭ ai celor mai vechĭ oraşe din Bucovina, Siretul şi Sucéva, găsim scirĭ vrednice de notat într'un memoriu latinesc din anul 1402 asupra unei învălitóre de potir făcĕtóre de minunĭ din biserica sf. Ioan din Siret. Numita biserică era scaunul unui episcop catolic, de a cărui diecesă se ţineau înainte de tóte coloniştii germanĭ. Aşa se numesce un Laurenţiu Sprynger, ca locuitor fruntaş din Siret, ér din Sucéva vine la Siret Dorothea Erechlerin, spre a se vindeca de orbie prin învĕlitóre. Se face amintire şi de juraţii din Siret (consules jurati) şi prin acésta vedem introdusă constituţia orăşenéscă germană. Oraşele moldovenescĭ şi-au primit constituţia lor după modelul oraşelor germane din Transilvania. Dintr'un document datat dela 15 Iunie 1473 din Sucéva aflăm scirĭ fórte interesante. Acésta este o scrisóre în limba germană a representanţei germane din Sucéva, din care putem vedé organisaţia şi modul în care se compunea. Precum în cunoscutul hrisov latinesc se vorbesce despre juraţĭ (consules jurati) în Siret, tot aşa şi aicĭ; în fruntea juraţilor stă şoltuzul (Graf). In fine mai observăm, că cetăţenii juraţĭ, „geschworene Bwrger", cum îi numesce scriitorul sas, séu „consules jurati", cum se numesc pe latinesce, în Moldova sunt numiţĭ cu cuvêntul *„pârgarĭ"*, derivat din cuvêntul german „Bürger". Şeful lor, care în documentul citat se dice „Graf", în Moldova pórtă érăşĭ numirea nemţéscă de „şoltuz" Acest nume îl purta, cum am vĕdut mai sus, şi representantul oraşului Baia dela 1453. Acelaşĭ nume îl purtau de obiceiŭ şi cei din Siret, unde erau doi-spre-dece pârgarĭ. De asemenea cetim într'un document dela 8 Februarie 1599 referitor la oraşul Cernăuţĭ: „Onciul, şoltuzul oraşului Cernăuţĭ şi doi-spre-dece pârgarĭ".

Dér nu numai organisaţia oraşelor moldovenescĭ avea base germane. Şi pentru rĕspândirea catolicismului au lucrat Germanii deja în secolul 14. Astfel pe la 1370, misionarii Paul de Schwidnitz şi Nicolae Mehlsack. De asemenea mai mulţĭ Saşĭ întrară în relaţiunĭ intime cu principii Moldovei. Localitatea Sasca în Siret, reşedinţa celui dintâiŭ principe moldovean, şi-a luat numele orĭ dela un voivod cu acest nume, orĭ dela vr'un Sas, stabilit din bĕtrânĭ aicĭ. In secolul al 16. aşişderea domnesce în Moldova un principe, care pórtă epitetul: *Sasu*. Şi ca mercenarĭ erau preţuiţĭ în Moldova Saşii. Când Eraclide (!) Despotul (1561—1563) era strîmtorat în Sucéva de către supuşii revoltaţĭ, tóte trupele îi deveniră încetul cu încetul necredinciόse, numai mercenarii germanĭ îi rĕmaseră credincioşĭ. Moldovenii înfuriaţĭ au ucis atuncĭ pe Germanii din Sucéva şi sórtea acésta a avut'o garnisóna cetăţii princiare, după-ce fù desarmată. In secolul 17 voivodul Vasile Lupul (1634—1654) preţuia aşişderea fórte mult pe simbriaşii germanĭ. Fără îndoială erau şi comercianţĭ şi industriaşĭ germanĭ în Moldova. Deja într'un hrisov vamal dela 1407 se face deosebire între carĕle nemţescĭ şi armenescĭ, cele dintâi plătiau în Cernăuţĭ 4 groşiţe vamă, pe când celea din urmă plătiau 6 groşiţe. Hrisovul sus amintit dela 1473 arată, că în Sucéva Germanii desvoltau o viuă activitate comercială. Lucrătorii şi artiştii germanĭ în lipsa forţelor indigene, trebue sĕ fi avut mare trecere şi nu mai încape îndoială, că în Bucovina şi Moldova lucrau industriaşĭ şi artiştĭ germanĭ. Este fórte interesant şi faptul constatat în timpul din urmă, că pe unele edificii mai însemnate din Bucovina, s'au descoperit semnăturĭ de ale cioplitorilor de pétră germanĭ din secolul XVI. Intre aceste edificii se numĕră bisericele Sf. Gheorghe şi sf. Dimitrie din Sucéva, zidite, cea dintâi între 1514—1522, ér cea din urmă la 1531, mai departe biserica mânăstirei din Dragomirna, zidită la 1602.

Incepênd cu secolul XVI şi mai ales cu secolul XVII., Germanii au dat îndĕrĕt în Moldova şi dispar cu totul în cele din urmă. Acolo, unde Germanii n'au fost suprimaţĭ cu forţa, ca în Sucéva, s'au românisat în parte. Aşa în cimitirul pustiit din Baia s'a găsit fragmentul unei pietri sepulchrale cu inscripţia: *„Aicĭ odihnesce Anna Göbel"*, în limba românéscă cu caractere cirilice. Odată cu germanismul a început sĕ dea îndĕrĕt şi catolicismul şi protestantismul, şi numai pe la mijlocul secolului XVIII au început a reînvia érăşĭ.

Oniţă.

Slavonia s'au dat *2407* pasapórte. Numĕrul tuturor celor emigrațĭ în luna Maiŭ a fost de *14,000.* Din aceștia 4347 s'au dus în America, 3609 în România, restul în cele-lalte părțĭ ale Europei.

Stindardul Maghiarilor din America. La 6 Iulie n. s'a ținut în casa comitatului Peșta o mare sĕrbare. S'a inaugurat un stindard, pe care Maghiarii din Ungaria îl trimit emigranților maghiarĭ din America. Vorbirea festivă a ținut'o *Rakosi* Jenö, redactorul-șef dela „Budapesti Hirlap". A vorbit despre trecutul și presentul Maghiarilor și drept țîntă a națiunei maghiare a pus problema creărei a *30 milióne Maghiarĭ,* căcĭ „atuncĭ *Orientul întreg* va fi al Maghiarilor". A simțit, se pare, și Rakosi, că a spus una prea bócănă. S'a recules și a început sĕ vorbéscă despre situația precară, în care se află adĭ „națiunea". El dise, că „idealul politicianilor și învĕțaților maghiarĭ este statul de drept apusén. De decenii întregĭ se pregătesce acest stat. El se află în bibliotecĭ, în cartea legilor, dér acolo și rĕmâne. O parte a legilor nu *trebue,* altă parte nu se *póte* și érășĭ alta nu e *permis* a-se esecuta, căcĭ legile nu s'au adus pentru popóre, pentru națiune, ci pentru statul de drept. In schimb însĕ în afară nu se póte găsi, decât caricatura statului de drept și martirii acestuia. Legile la noi nu sunt scut, ci adesea *pericol*" etc...—Rakosi a spus destul, pentru-ca și Maghiarii din America sĕ fie în clar despre bunătățile ce i-ar aștepta, décă s'ar reîntórce în patria, pe care din silă și în urma miseriilor de tot felul au părăsit'o.

Anul școlastic la institutele din Blașiŭ s'a încheiat. Dăm, după „Unirea", următórele date statistice despre numĕrul elevilor și progresul făcut în studii. La gimnasiu: în clasa I au fost înscrișĭ 68, au desertat 2, esaminațĭ 66; eminențĭ 3, au satisfăcut 44, cu un nesuficîent 10, cu mai mulțĭ nes. 9. — In cl. II înscrișĭ 57, desert. 1, esam. 56; eminențĭ 3, au satisfăcut 39, cu un nesuf. 12, cu mai mulțĭ nesuf. 2. — In cl. III. înscrișĭ 68, desertațĭ 1, esaminațĭ 67; emin. 4, satisf. 46, un nesuf. 9, mai mulțĭ nesuf. 8. — In cl. IV înscrișĭ 64, desert. 4, morțĭ 2, esaminațĭ 58; eminențĭ 4, au satisfăcut 39, un nesuf. 13, mai mulțĭ nesuf. 2. — In cl. V înscrișĭ 58, desertațĭ 2, esaminațĭ 56, eminențĭ 6, satisf. 36, un nesuf. 9, mai mulțĭ nesuf. 5. — In cl. VI înscrișĭ 56, esam. 56; eminențĭ 3, satisf. 43, un nesuf. 6, mai mulțĭ nesuf. 4. — In cl. VII înscrișĭ 55, desertorĭ 2, morțĭ 1, esaminațĭ 52, emin. 4, au satisf. 35, un nes. 10, mai mulțĭ nesuf. 3. — In cl. VIII înscrișĭ 43, esam. 43; eminențĭ 1, au satisf. 37, un nesuf. 2, mai mulțĭ nesuf. 3. — La *institutul pedagogic:* în cursul III înscrișĭ 43; eminențĭ 10, au satisf. 33. — In cursul II înscrișĭ 29, desertorĭ 1, eminențĭ 8, au satisfăcut 15, cu nesuf. 5. — In cursul I înscrișĭ 31, emin. 13, au satisf. 14, cu nesuf. 4. — La *școla de aplicație*: au fost înscrișĭ 57; eminențĭ 8, cu suf. 47, cu nesuf. 2. — La *școla de fete:* au fost înscrise total 117 eleve. Te-deumul, cetirea clasificațiunilor și împărțirea premiilor au fost la preparandie în 20, la școla de fete în 26 și la gimnasiu în 28 a lunei lui Iunie.

Numire. D-l Ștefan *Pop,* protonotar consistorial în Blașiŭ, a fost numit director al oficiului archidiecesan.

Un nou monach. „Cetim în „Tel. Rom.", că alaltă-erĭ în decursul sfintei liturgii celebrate în mănăstirea Hodoș-Bodrog, a fost tuns întru monach prin archimandritul Augustin Hamsea, asesorul consistorial, archidiaconul Dr. Elie *Cristea,* dându-i-se numele *Miron.*

D-na Mara d'Asty, celebra artistă română, apreciată în țerile din apus ca o apariție estraordinară pe terenul artistic, va da *Dumineca viitóre* un concert în sala dela Redută. Concertul va avé loc, potrivit cu sesonul, în órele antemeridiene. Asupra acestui concert-matineu vom mai reveni, publicând și programul ales din bogatul repertor al artistei, precum și numele artiștilor, carĭ vor avé bunăvoința a coopera la acel concert. Pentru Brașovenĭ, unde musica classică este cultivată mai mult ca orĭ unde, concertul dómnei d'Asty va fi un adevĕrat eveniment artistic și nu ne îndoim, că iubitorii de musică se vor grăbi a încuragia pe eminenta artistă.

Comisiunea pentru statorirea dării cl. III își ține ședințele în casa Sfatului în fie-care di, începênd dela 8 óre diminéța. Facem atențĭ pe concetățenii noștri a-se presenta tot-déuna la $7^1/_2$ óre în casa sfatului. In 10 Iulie: Cojocarii și tăietorii de miei, vîndĕtorii de făinării, morĭ cu vapor, de piuă (proprietarii și arêndașii), lăcătușii. In 11 Iulie (posițiile 1427—1477): Spălătoresele, orologierii, opticii, meșterii de organe, medicii.

Nouă cancelarie advocațială. D-l Dr. Dionisiu *Login* aduce la cunoscință, că a deschis cancelarie advocațială în Bistrița, Strada nouă din jos (Untere Neugasse) Nr. 14.

Polemică. In diarul maghiar „E-k." din Clușiŭ d-l Papp Lászlo publică o scrisóre deschisă insultătóre, în care drept epilog la faimosul proces de pressă, la care cei doi Indre „s'au ilustrat" atât de mult — d-l Papp László vine și dênsul a invoca unele din „argumentele" Indreștilor contra d-lui Podóbă. — Destul de trist!...

Instalarea lui Firmilian. Din Ueskiub se anunță, că Firmilian a fost instalat cu ceremonialul obicĭnuit Mitropolit al bisericei ortodoxe, cu reședința eparhială în Ueskiub.

Avis! Acei P. T. domnĭ, carĭ doresc sĕ aboneze „Luceafĕrul", sunt rugațĭ, sĕ binevoéscă a grăbi, căcĭ Nr. 2 se va trimite numai acelora, carĭ au achitat abonamentul. Acei domnĭ, carĭ nu vor abona revista, — binevoéscă a-ne retrimite grabnic Nr. 1. *Budapesta,* în 5 Iulie n. 1902. *Administrația Revistei „Luceaferul"* (Budapest, Vörösmarty-u. 60 a.)

Tragere la țintă. Poliția din localitate aduce la cunoscința publicului, că mâne în 9 Iulie mai multe detașamente ale regimentului de infanterie Nr. 50 vor trage la țintă cu glónțe, ca în timp de rĕsboiŭ, între órele 6 dim. și 1 p. m. în apropierea locului de tir militar. Din causa acésta este sever interdis a călca pe teritorul împrejurimei locului de tir militar în timpul amintit.

Fecior în fuste. S'a întêmplat înainte cu 18 anĭ în orășelul *Albi,* că la nascerea unui băiețel nu s'a putut constata sexul. Nou-născutul era hermafrodit. A rĕmas, decĭ, ca la etatea de 18 anĭ a nou născutului sĕ i-se constate sexul prin o comisiune oficială. In restimp însĕ părinții șĭ-au uitat de cele întêmplate la nascerea copilului, din care s'a desvoltat o fată, raritate de frumseță. Cu atât mai mare li-a fost dilele trecute suprinderea, vĕdênd, că întră la ei o comisiune de medicĭ, ca sĕ constate sexul — coconiței. Acéstă comisiune a constatat apoi, că d-șóra Maria Luisa e — *fecior.* I-au tăiat îndată buclele blonde și în loc de Maria Luisa i-au dat numele de *Marius.* In urma acesteia „coconița" Marius a îmbrăcat în loc de fuste — pantalonĭ.

Petrecere. Inteligința română din Caianul-mic și jur învită la petrecerea de vară, ce se va aranja în Caianul-mic în sala „Restaurantului" de acolo la 27 Iulie st. n. 1902. Inceputul la 7 óre séra. Prețul de întrare de persónă 1 cor. 60 banĭ, în familie 1 cor. 20 banĭ. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea școlei române locale. NB. Stimatele familii sunt avisate la provisiunea proprie. De beuturĭ bune și eftine se va îngriji comitetul.

Mare incendiu în Bucurescĭ.

In Bucurescĭ a isbucnit erĭ nópte un mare incendiu. Étă câte-va amĕnunte după o fóie bucurescénă:

Pe la órele 2 și jumĕtate, d-l locotenent Obedeanu, care era de serviciu la postul 4 de pompierĭ, zări înspre partea de rĕsărit a Capitalei nisce norĭ groșĭ de fum și flacărĭ.

Imediat dete alarma, pompele fură gata într'un minut și plecară spre acel punct căpitanul Urlățeanu și locotenenții Obedeanu și Izvoreanu, însoțițĭ de toțĭ pompierii postului.

In Calea Rahovei, puțin mai departe de biserica Domnița Bălașa, casele Nirescher, două marĭ corpurĭ de clădirĭ cu un pasaj între ele, erau în flacărĭ. Chiriașii acelui imobil, în numĕr de 30, și care ocupau 16 apartamente, fură imediat însciințațĭ și începură sĕ fugă, care cum putea, toțĭ în ultimul moment trezițĭ din somn. Cei doi locotenențĭ, urmațĭ de curagioșii pompierĭ, fură într'o clipă pe acoperiș și începură opera de salvare.

Pompa cu aburĭ a fost aședată în pasaj și de aicĭ împrăștia apa pe tótă partea încinsă. O jumĕtate de oră mai târdiu sosiră două companii de geniŭ. In timpul acesta locotenenții Obedeanu și Izvoranu lucrau la localisarea focului în partea unde era primejdia mai mare. Piedecile erau însĕ fórte marĭ, deórece mai ales construcția acelei case, în partea ei superióră, e fórte defectuósă. Trebuia sĕ spargă tabla, în tot atâtea locurĭ, câte camere se aflau la mansardă, séu sĕ dĕrîme zidurile lor despărțitóre.

Spărgênd tabla, dădeau de o nouă piedecă, fumul. Eșia un fum gros, negru ca păcura, înăbușitor și fierbinte, care sufoca pe cei carĭ îndrăzneau sĕ se apropie.

Locot. Obedeanu, a dat dovadă de un extraordinar curajiŭ. Cu risicul vieței pătrunse în una din camerele de mansardă, pentru a avisa la mijlócele de localisare. Un fum negru îl înconjură de tóte părțile și locot. Obedeanu cădù jos în nemsițire. Doi suboficerĭ cu pericolul vieții lor, se aruncară în acel ocean de fum și salvară pe asfixiat, readucêndu-l la viéță.

Peste o oră sosi și postul de pompierĭ din strada Cometa, comandat de locotenentul Negură, care dete ajutor numai decât celor de pe acoperiș. In timul acesta, locatarii înspăimêntațĭ goliau tóte apartamentele imobilului.

Sgomotul deșteptase pe toțĭ vecinii și mai ales pe locatarii celui de al doilea corp al caselor d-nei Nirescher.

Casa Nirescher e o adevĕrată ruină. S'a început și dĕrîmarea zidului de sus, grindile.

Zidăria și tabla de fier cad jos în curte și în stradă, producênd un sgomot sinistru. La órele 11 incediul a fost stins cu desĕvîrșire, totușĭ un post de pompierĭ a rĕmas la locul incediului pentru a preîntîmpina orĭ-ce eventualitate.

Convocare.

Comitetul despărțĕmêntului *„Hida-Huedin"* al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român" prin asta convócă adunarea cercuală pe *20 Iulie 1902* în *Almașul-mare* (Nagyalmás) și învită cu tótă onórea pe toțĭ membrii și pe toțĭ aceia, carĭ se intereséză de „Asociațiune" și doresc a promova interesele ei, sĕ participe la acéstă adunare a despărțĕmêntului, care se va ține după următorul

Program: 1. Participare în corpore la serviciul divin, ce se va celebra în Biserica română din Almașul-mare la 8 óre a. m. 2. După terminarea serviciului divin, deschiderea adunării prin președinte în biserică. 3. Exmiterea unei comisiunĭ pentru verificarea procesului verbal al adunării. 4. Raportul comitetului despre activitatea despărțĕmêntului. 5. Raportul cassarului, conținênd rațiociniul de pe anul expirat și proiectul de budget pe anul viitor. 6. Exmiterea comisiunilor: a) pentru încassarea taxelor și câștigarea de membrii noi pentru „Asociațiune"; b) pentru censurarea raportului comitetului; c) pentru censurarea raportului cassarului conform punctului 5. 7. Decidere asupra întrebuințării sumei de 60 cor. distribuită de comitetul central pentru ajutorarea școlelor de pe teritoriul despărțĕmêntului. 8. Disertație conform §-lui 37 din statute. 9. Rapórtele comisiunilor exmise, conform punctului 6 și deliberare asupra lor din partea adunării. 10. Eventuale propunerĭ. 11. Exmiterea a doi delegațĭ, carĭ sĕ represinte despărțĕmêntul la adunarea generală a „Asociațiunei". 12. Alegerea comitetului pe un period de doi anĭ. 13. Inchiderea adunării prin președinte.

Din ședința comitetului despărțămêntului „Hida-Huedin" ținută în

B.-Huedin, 1 Iulie st. n. 1902.

Ioan Pop, dir.-președinte. *Dr. Andreiŭ Pop,* notar-controlor.

NB. După terminarea adunării prând comun în ospĕtăria „La cetate". Prețul unui tacâm 2 cor. 40 banĭ.

Inscĭințare.

Fiind starea sănĕtății mele agravată, cu părere de rĕu mĕ vĕd constrîns a face cunoscut pe calea acésta — parte pentru neputința mea, parte pentru deplina nepăsare a unor membrii din sînul comitetului central față de Reuniune — a-mĭ da abdicerea din presidiul Reuniunei înv. Rog pe on. membrii, ca sĕ priméscă abdicerea mea din presidiu.

De altfel tóte actele și banii sunt dațĭ în grija membrilor comitetului central, pe lângă document.

Gherla, 5 Iulie 1902.

Ioan Papiu,
preposit și vicar gen.

Diverse.

Cenușa din Martinica. Dl. Lacroix, profesor la museul de istorie naturală din Franța, șeful misiunei scientifice, care s'a îmbarcat din Franța pentru Martinica, a analisat înainte de plecare cenușa muntelui Pelée. Resultatele acestei analise au fost comunicate Academiei francese de sciințe.

Una din probele aduse d-lui Lacroix a fost culésă la 12 Maiŭ st. n., când cu prima erupțiune, chiar de pe stradele din Saint-Pierre, de către d-l Pornain, una din victimele catastrofei. Cea-laltă probă a fost culésă de pe puntea unui bastiment.

Elementele constitutive ale acestei cenușe sunt formate din fragmente de sticlă și minerale cristaliste, aparținênd următórele specii: hipersten, plegioclase, magnetică, cu câteva cristale de angit și horublendă. Multe din aceste cristale sunt sfărîmate, cu unghiurĭ ascuțite; altele sunt intacte. Cu alte cuvinte, cenușa erupțiunei din Martinica aparține unei specii mineralogice desemnată sub numele de „andesită cu hyperstene".

Cenușa e de colóre cenușie și sémănă cu țimentul de Portland fin pulverisat. D. Lacroix a putut face comparație între acéstă cenușe și aceea a erupțiunei din 1851. Museul posedă două probe din cenușa adusă atuncĭ de un martor ocular, d-l Liprieur. Una din probe e culésă de pe arborĭ, cealaltă provine din chiar craterul vulcanului. La analisă a fost recunoscută ca identică cu cenușa actuală. D-nii Lacroix și Levy au mai stabilit, că materiile vulcanice aruncate de muntele Pelée presintă o mare analogie în composiție cu acelea ale vulcanilor din Mexic și de pe cósta oceanului Pacific. Se deosibesc însĕ mai mult de produsele celebrei erupțiunĭ a vulcanului Krakatoua în 1885.

Sosițĭ în Brașov.

Pe diua de 7 Iulie 1902.

H. Pomul verde: Buzzi, Făgăraș; Hartmann, Bartok, Grossmann, Kitti, Budapesta; Byland, Galațĭ: Rădulescu, Predeal; Mircea, Bucurescĭ; Constantinidis, Călărașĭ.

H. Europa: Fabini, Giurgiu; D-r Schveizer, Mannheim; Lissmann, Mainz; Gerstenbrein Clușiŭ; Dr. Ardó, Aranyos-Marót; Lévai, Arad; Kende, Grünnfeld, Brettner, Fürst, Füredy, Melitzer, Budapesta; Schellschmidt, Sieglel, Viena.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureșianu.***
Redactor responsabil: ***Traian H. Pop.***

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrierĭ istorice.

Memorii din 1848—49 de *Vas. Moldova*n, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Preţul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino şi Lissa", interesanta şi eminenta conferenţă, ce a ţinut'o d-nul colonel c. şi r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Braşov şi Sibiiu. Broşura conţine şi două portrete bine reuşite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ér altul din timpul mai recent; mai conţine şi o hartă a Lissei, cum şi ilustraţiunea mormêntului eroului nostru. Preţul 80 b. (plus 6 b. porto.)

„Pintea Vitézul", tradiţiunĭ, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul.* Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind fórte interesante tradiţiunĭ şi istorisirĭ din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 40 banĭ plus 6 banĭ porto.

„Românul in sat şi la óste". Acesta este titlul unei nouĕ cărticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul şi meritatul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Preţul 20 b., cu posta 26 b.

„David Almăşianu", schiţe biografice de *Ioan Popea.* Broşura acésta, presentă şi multe momente de însemnătate istorică. Preţul 60 b. (cu posta 66 b.)

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Păcăţian. Preţul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„Ţĕranul român şi ungur din Ardeal", studiu psihologic poporal de I. *Paul.* Preţul 1 cor. (+ 5 b. porto).

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşianu, studiu istoric-literar de Ioan Raţiu, prof. ord. la preparandia din Blaşiŭ. Preţul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blaşiŭ.

„Pentru memoria lui Avram Iancu", apelul dat către ministerul de interne D. Perczel prin d-l Dr. Amos *Frâncu* în causa fondului pentru monumentul lui Iancu. Preţul este 1 corónă. In România 2 lei plus 5 banĭ porto.

„Reflexiunĭ fugitive" la cap. I din cartea lui Dr. Réthi László întitulat „Az oláh nyelv és nemzet megalakulása", scrisă de Arghirobarb. Preţul 40 banĭ. (+ 56 p.)

Mănăstirea Putna în Bucovina de Iraclie *Porumbescu.* Preţul 20 b. (+ 3 b. porto.)

Bursa de Bucurescĭ

din 4 Iulie 1902.

Valorĭ	Do-bêndă	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct	$96.^5/_8$
„ „ Impr. 1892 . . .	5 „	Ian.-Iul.	95.—
„ „ din 1893 . . .	5 „	„ „	95.—
„ „ 1894 int. 6 mil. .	5 „	Apr.-Oct.	—.—
„ „ Impr. de $32^1/_2$ mil.	4 „	Ian.-Iul.	$83.^3/_4$
„ „ Impr. de 50 mil. .	4 „	„ „	$83.^3/_4$
„ „ Impr. de 274 m. 1890	4 „	„ „	$83.^1/_2$
„ „ Impr de 45 m. 1891	4 „	„ „	$83.^1/_2$
„ „ Im de 120 mil. 1894	4 „	„ „	$83.^1/_2$
„ „ Impr de 90 mil. 1896	4 „	„ „	$84.^1/_2$
Oblig. de Stat (Conv. rurale)	6 „	Mai-Nov.	$84.^1/_2$
„ Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	—.—
„ comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	—.—
„ „ „ din 1884	5 „	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5 „	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5 „	Mai-Nov.	—.—
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5 „	Ian.-Iul.	$95.^3/_4$
Scris. fonciare rurale din 1890	4 „	„ „	84.—
„ „ urbane Bucuresc	5 „	„ „	$84.^1/_4$
„ „ „ Iaşĭ. .	5 „	„ „	$74.^1/_2$
Oblig. Soc. de basalt artificialĭ	6 „	„ „	—.—
	V. N.		—.—
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	intr. v.	—.—
Banca agricolă.	500	150 v.	2335
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	274.—
Naţionala de asig. ult. div. lei 43	200	„ „	160.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	„ „	377.—
Soc. rom. de constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	377 —
Soc. rom. de hârtie ult. —.—	100	„ „	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult. 4 lei	100	„ „	—.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	— —
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	1000	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	„ „	—.—
„Bistriţa" soc. p. f. hârtii 30 l.	1000	„ „	—.—
Sociat. p. constr de Tramaxs	200	„ „	—.—
20 francĭ aur	—	„ „	—.—
Fabricile Unite de gazóse. . .	12	„ „	—.—

Scompturĭ:

Banca nat. a Rom.	6%	Paris	3%
Avansurĭ pe efecte	7 „	Petersburg . .	5%
Banca agricolă	9-10%	Berlin	3—
Londra	3—	Belgia	3—
Viena.	$3^1/_2$	Elveţia	$3^1/_2$

Cursul la bursa din Viena.

Din 7 Iulie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	121.00
Renta de corone ung. 4%	97.90
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$% .	119.—
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%.	100.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.75
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	98.—
Impr. ung. cu premii	206.25
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin .	162 —
Renta de argint austr.	101.65
Renta de hârtie austr.	101.55
Renta de aur austr.	120.85
Losurĭ din 1860.	153.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	15 93
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	699.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	669.—
Napoleondorĭ	19 08
Mărcĭ imperiale germane . . .	117.30
London vista	240.05
Paris vista	95.42
Rente austr. 4% de corone . .	99.75
Note italiene.	94.—

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 3 Iulie. 1902

Sêminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme	
		dela	până la
Grâu Bănăţenesc . . .	80	8.85	9.05
Grâu dela Tisa	80	8.85	9.—
Grâu de Pesta . . .	80	8.80	8.90
Grâu de Alba regală . .	80	.—	.—
Grâu de Bácska	80	.—	.—
Grâu unguresc de nord .	80	.—	.—
Grâu românesc	80	.—	.—

Seminţe vechĭ ori nouĕ	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme	
			dela	până la
Secara . . .		70—72	7.10	7.30
Orz . . .	nutreţ. .	60—62	6.80	6.95
Orz. . . .	de rachiu	62—64	6 10	6.20
Orz . . .	de bere .	64—66	5.75	6.—
Ovĕs . . .		———	.—	—
Cucuruz . .	bănăţen .	75	.—	—
Cucuruz .	alt soiu .	73	—.—	—.—
Cucuruz . .	„ „			
Hirişcă . .			4.50	5.—

Producte div.	Soiul		Cursul	
			dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luţernă ungur.	Preţul per 100 de chilograme	46.—	54.—
„	„ transilvană		35 —	40.—
„	„ bănăţenă		42.—	46.—
„	„ roşiă . .		—.—	—.—
Ulei de rapiţă	rafinat duplu .		—.—	—.—
Ulei de in . .			—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta . .		65.—	65.50
„ „	dela ţéră . . .		—.—	—.—
Slănină . . .	svêntată . . .		55. —	56 —
Prune	din Bosnia . .		—.—	—.—
„			—.—	—.—
Lictar	Slavon şi Serbia		—.—	—.—
„	din Serbia în s.		—.—	—.—
Nucĭ	slavon nou . .		—.—	—.—
Gogoşĭ. . . .	sêrbesc . . .		—.—	—.—
„	din Ungaria . .		—.—	—.—
Miere	ungurescĭ. . .		—.—	—.—
„	sêrbescĭ . .		.—	—.—
Cêră	brut .		—.—	—.—
Spirt	Drojdiuţe de s.		—.—	—.—

Cursul pieţei Braşov.

Din 8 Iulie n. 1902.

Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18.94
Argint român.	„	18.80	„	18.88
Napoleond'orĭ.	„	19.04	„	19.07
Galbenĭ	„	11.20	„	10.30
Ruble Rusescĭ	„	2.54	„	—.—
Mărcĭ germane	„	117.25	„	—.—
Lire turcescĭ	„	21.40	„	21.50
Scris. fonc. Albina 5%		101.—	„	102.—

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiŭ st. n. 1902.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·40 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 7·48 min. séra.
IV. Tr. acc. la órele 10·26 m. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·55 m. dim.
II. Tren accel. la órele 5·15 m. dim.
III. Trenul mixt la órele 11·40 a. m.
IV. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Cluşiu).
V. Tr. mixt. la óra 6·— min. séra.

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu:

I. Trenul de pers. la óra 5.19 min. dim. (are legătură cu Tuşnad la óra 9.18, cu Ciuc) Szereda, la óra 10.46 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de per. la óra 3·15 m. p. m.

Dela Braşov la Zĕrnescĭ (gar. Bartolomeiu)

I. Trenul mixt la óra 9·2 min a. m.
II. Trenul mixt la óra 3·44 min. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·14 m. d. am.
IV. Trenul mixt la óra 9·42 m. séra.

Dela Braşov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim.
II. Trenul mixt la óre 8·50 mim. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 min. p. m. (are tură legăcu linia Tuşnad-Ciuc-Gyimes.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tren accel. la órele 5·7 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 8 dim.
III. Tr. accel. peste Cluşiŭ la ó. 2·9 m. p. m.
IV. Trenul mixt la óra 9·7 min séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul accel. la óra 2.18 min. p. m.
II. Trenul mixt. la óra 9·23 min. p. m.
III. Trenul pers., la óra 5.— m. p. m.
IV. Tren. de pers. la óra 7·49 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).
V. Tren accel. la órele 10·14 m. séra.

Dela Kezdi-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la óre 8 25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda óra 3·20)
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m. (are leg. dela Ciuc-Gyimes la 5.17 dim.)
III. Trenul mixt, la óra 6·50 m. séra (are legătură dela Palanca la 8.54 dim.)

Dela Zĕrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu.)

I. Trenul mixt la óra 7·02 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·12 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 8·18 m. séra.

Dela Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la óra 8·25 m. dim.
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·50 min. séra.
IV. Tren mixtla óra 10·5 m. séra.